

Szamosi Elza (1881–1924) művészete

Szabó Ferenc János Phd-értekezése az első magyar Puccini-hősnőről

Tallián Tibor *Schodelné Klein Rozália* 19. századi magyar operaénekesnő életét és művészetét feldolgozó alapvető monográfiáját örvendetes módon máris követte egy hasonlóan részletes előadóművész-monográfia a hazai operaművészet másik állócsillagáról, *Szamosi Elzáról*, a budapesti és észak-amerikai Puccini-bemutatók ünnepektől. Az élvezetes, közérthető stílusban megírt Phd-értekezés, amely könyv alakban egyelőre sajnos nem elérhető, egy fiatal zongoraművész és zenetörténész, Szabó Ferenc János Phd – tanulmánya, amely 2018-ban Dalos Anna témavezetésével készült, akárcsak Szabó 2012-es keltezésű DLA-disszertációja, Szamosi kor-és pályatársáról, Karel Burian cseh hőstenorról.

Szabó Ferenc János ígéretesen kibontakozó zenetörténeti munkásságának köszönhetően már eddig is hiánypótló műveket hozott létre a mostanáig meglehetősen mostohán kezelt előadóművész-monográfiák műfajában. Mint ő is utal rá, annak ellenére, hogy az előadóművészek, és közöttük is elsősorban az énekesek – mindig is a művelt világ figyelmének reflektorfényében álltak, ez az érdeklődés nem annyira a zeneszerző-életrajzokhoz hasonló felkészültséggel megírt, tudományos igényű tanulmányokban fejeződik ki, mint inkább a rivaldafényben állók magánéletét kísérő hétköznapi aktualitásokkal fűszerezett népszerű megközelítésben.

Mind Schodelné, mind Szamosi Elza jelentős sikereket ért el külföldi operaszínpadokon is, ennek ellenére művészetükkel elsődlegesen a hazai operakultúra megalapozásához, illetve kibontakozásához járultak hozzá. Pályafutásuk részletes bemutatása és értékelése ezért elsősorban a magyar művelődéstörténetet múlhatatlan érdeke. Ezzel a gondolattal vigasztalhatjuk magunkat azért a szinte behozhatatlan hátrányért, hogy az ilyen feltáró jellegű, bőségesen adatolt tudományos munkák egyelőre csak a magyarul olvasó szűk kisebbség számára hozzáférhetőek, és nem válhatnak a tágabb nemzetközi nyilvánosság közkincsévé, mint például a disszertációban is hivatkozott spanyol gyökerű francia énekesnő és zeneszerző Pauline Viardot-Garcia német nyelvű életrajza.

Szamosi Elza működése már a hangrögzítés feltalálása utáni időszakra esett, ami – szemben a hangrögzítés előtti időben működött előadókkal – további nehézséget jelent a monografikus feldolgozás tekintetében. Nem véletlen, hogy Szabó Ferenc János másik fontos kutatási területe éppen a magyarországi hangrögzítés története, mert dolgozatában ebben a vonatkozásban is nagyon sok érdekes, új információt és hasznos szempontot oszt meg olvasóival a korai hangfelvételek elemzésére és értékelésére vonatkozóan. Rámutat azokra a

nehézségekre és buktatókra, amelyeket tekintetbe kell venni egy századfordulón élt operaénekes kvalitásainak és előadó-művészetének tárgyilagos megítélése érdekében. Ezzel el is érkeztünk a disszertáció egy másik fontos témájához az interpretáció történetéhez. Örvendetes módon egy másik magyar zenetörténész, a Sydneyben élő Fábíán Somorjay Dorottya Bach hegedű-szólószonátainak interpretációs kérdéseiről 2015-ben megjelent úttörő munkája óta az interpretáció történetének kutatása további új kérdésekkel és gondolatokkal gazdagodott, amelyek a zenetörténész Szabó figyelmét sem kerültk el értekezésének megírásakor. A Zeneművészeti Egyetem ének tanszakának gyakorló korrepetitoraként azonban a zongoraművész Szabó is számos finom megfigyeléssel árnyalja azt a képet, ami a múlt ködén át csak halvány és elmosódott körvonalakkal engedí sejtetni Szamosi Elza temperamentumos színpadi figuráját és sokrétű – szecessziós – énekművészetét.

A tágabb kontextusú, *all-round* társadalomtudományi megközelítés jegyében Szabó Ferenc János kitér Szamosi Elza személyiségére, művész-egyéniségére is. Megállapítja, hogy művésznőnk bizonyos tekintetben már az úgynevezett „new woman” típus előfutára volt, nem mint feminista - hiszen távolról sem volt az -, hanem elsősorban társadalmi státuszának hivatásából eredő modernsége okán. Jóllehet Szamosihoz hasonló független nő típusok már korábban, és vele egy időben is feltűntek a magyar operajátszás és színházművészet horizontján, Szamosi azonban kitűnt közülük mind anyagi függetlenségével, mind konzervatív, családi mintákhoz nem kötődő életvitelével. A modern kommunikációs jelenségek hőskorára visszaulva Szabónak arra is van gondolja, hogy *A diva* című fejezetben az énekesnőt, mint interjúalanyt ábrázolja.

Szabó Ferenc János értekezése két részre tagolva tárgyalja Szamosi Elza pályáját. Az első, életrajzi rész időrendi sorrendben, bőségesen adatolva egészíti ki annak mindeddig fölöttébb terjedelmes hiátusait. Különösen figyelemreméltó az amerikai vendégszereplésekről szóló fejezet, valamint az a rész, amely mintegy visszatekintve fejt fel Szamosi Elzának a kulturális emlékezetben megörződött alakját, és annak kollektív tudatformáló hatását.

A rövidebb, interpretációtörténeti rész elsősorban a különböző egykorú és egymás mellett élő előadói stílusok alapján elemzi Szamosi művészetét mindenekelőtt kottákra, hangfelvételekre és a minuciózus alaposítással összegyűjtött és gondosan feldolgozott sajtókritikákra alapozva. A szerző azonban nem marad adósunk a szerepkarakterek jellemzésével sem, illetve – hasonlóan az

első részhez – értékeli Szamosi hatását – ezúttal mint operaénekesi mintát. Az értekezést terjedelmes függelék zárja, amely igyekszik megeleveníteni e sajnálatosan rövid életű művész pályafutását a színpadi repertoár, illetve a fellépések jegyzéke, fényképek, levelek – köztük Pucciniéi – és naplójegyzetek, valamint diszkográfia és archív dokumentumok segítségével.

Imponáló az a hatalmas apparátus, amelyet Szabó felvonultat a sajtó- és hanglemeztörténet, a kritikai források, a személyes tudományos kapcsolatrendszer, a visszaemlékezések, a társadalomtudományi és irodalmi közeg, valamint a zenetudományi szakirodalom terén. Értekezése mintaértékű abban a tekintetben is, ahogyan egy meglehetősen pontatlanul dokumentált, rövid, ám annál gazdagabb énekesi pályát a maga teljességében

igyekszik feltárni és élénk állítani. Talán lehetett volna merészebb egyes következtetések levonásában, de alapvető kutatásai nyomán ezt megtehetik az utána jövők, akiknek munkájához – túlzás nélkül állíthatjuk – iskola-teremtő módszereket és szempontokat is kínál. Arról álmodni sem merünk, hogy művész-monográfiája esetleg angolul is – legalább az Egyesült Államokbeli turnekról szóló fejezet – megjelenik, de talán lesz olyan kiadó, alapítvány, vagy bármily önzetlen támogató, aki felismeri Szabó Ferenc János doktori értekezésének egyedülálló hozzájárulását a hazai interpretáció- és művelődéstörténethez, és a magyar művelődés múltja iránt érdeklődő nagyközönség számára könyv formájában is hozzáférhetővé teszi ezt a lebilincselően gazdag és eleven pályaképet.

Kaizinger Rita

„Lapzárta után érkezett”

NÍVÓS DÍJJAL JUTALMAZTÁK a MÁV Szimfonikusok koncertfelvételét. A díjat az Orosz Zenei Tanács alapította, azzal a céllal, hogy olyan alkotókat, előadókat, hangmérnököket vagy kiadókat jutalmazzanak, akik az orosz zene, orosz zeneszerzők műveivel dolgoznak, azok interpretációit juttatják el a közönséghez. A zsűri minden esetben jelisével ellátott felvételeket kap, a nyertesek nevét a hivatalos díjátadón fedik fel. A kétköros versenyen olyan elismert szakemberek véleményezik a beérkezett pályaműveket, mint Alexander Csajkovszkij, a Moszkvai Filharmonikusok művészeti vezetője, Pavel Lavrenenkov, a Moszkvai Szimfonikusok vezető hangmérnöke, Oliver von Dohnányi, a Jekatyerinburgi Opera és Balett vezető karmestere és Alexander Szokolov, a Moszkvai Állami Konzervatórium rektora. A felvételt, – amelyen Alexander Gingyin a szólista, aki a valaha volt legfiatalabb díjnyertes a moszkvai Csajkovszkij-versenynek –, az MTVA jegyzi, hangmérnökei Papp Sándor és Járitz István voltak. A budapesti együttes a 2018/2019-es évadban látta vendégül Alexander Gingyin orosz zongoraművészt és Arszenij Tkacsenko karmestert a Zeneakadémián, ahol – többek között – Rahmanyinov II. zongoraversenyét is előadták. E mű felvétele vívta ki az oroszországi „Pure Sound” nemzetközi verseny zsűrijének elismerését a jelíges szavazáson, és kapott harmadik díjat „Zenemű szólóhangszerre és zenekarra” kategóriában.

A GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet

HEGEDŰ TUTTI állásra

Próbajáték időpontja: 2020. március 2., hétfő, 13:30 óra
A próbajáték helyszíne: Győr, Richter Terem
 (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.)

A próbajáték anyaga:

- egy szabadon választott Bach szólószonáta vagy partita tétel
- egy szabadon választott hegedűverseny saroktételle (kadenciával)
- zenekari szemelvények

Érvényes jelentkezés feltétele:

- szakmai önéletrajz, *kérjük megadni azt a mobiltelefonszámot is, amelyen a pályázót elérhetjük (ennek hiányában a jelentkezés érvénytelen)*
- motivációs levél

A fentieket kérjük a zenekar titkárságára (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.) vagy e-mailben (office@gyfz.hu) eljuttatni **2020. február 26-ig**. A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga a titkárságon átvethető, vagy a zenekar honlapjáról www.gyfz.hu letölthető.

Zongorakisérőt a zenekar igény szerint biztosít.

A próbajáték menete:

A próbajáték előtt rövid bemutatkozó beszélgetés a GYFZ igazgatói irodájában, melyen részt vesz a GYFZ igazgatója, művészeti vezetője és igazgatóhelyettese.

13:30 órától próbajáték

További információ Ősz Gábor igazgatóhelyettesnél. Tel: +36 30 864 1693

Az álláshely betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20§-ban előírtak megléte szükséges.

Bérezés: versenyképes fizetés, kedvezményes lakhatási lehetőség

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Győr, 2019. december 16.

Fűke Géza
Igazgató

A GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet

BRÁCSA TUTTI állásra

Próbajáték időpontja: 2020. február 12., szerda, 12 óra
A próbajáték helyszíne: Győr, Richter Terem
 (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.)

A próbajáték anyaga:

- Egy szabadon választott tétel J. S. Bach szólószonátájából
- F. A. Hoffmeister: D-dúr brácsaverseny I. tétel kadenciával, vagy C. Stamitz: D-dúr brácsaverseny I. tétel kadenciával
- zenekari szemelvények

Érvényes jelentkezés feltétele:

- szakmai önéletrajz, *kérjük megadni azt a mobiltelefonszámot is, amelyen a pályázót elérhetjük (ennek hiányában a jelentkezés érvénytelen)*
- motivációs levél

A fentieket kérjük a zenekar titkárságára (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.) vagy e-mailben (office@gyfz.hu) eljuttatni **2020. február 7-ig**. A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga a titkárságon átvethető, vagy a zenekar honlapjáról www.gyfz.hu letölthető.

Zongorakisérőt a zenekar igény szerint biztosít.

A próbajáték menete:

A próbajáték előtt rövid bemutatkozó beszélgetés a GYFZ igazgatói irodájában, melyen részt vesz a GYFZ igazgatója, művészeti vezetője és igazgatóhelyettese.

12 órától próbajáték

További információ Ősz Gábor igazgatóhelyettesnél. Tel: +36 30 864 1693

Az álláshely betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20§-ban előírtak megléte szükséges.

Bérezés: versenyképes fizetés, kedvezményes lakhatási lehetőség

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Győr, 2019. december 16.

Fűke Géza
Igazgató

A GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet

CSELLÓ TUTTI állásra

Próbajáték időpontja: 2020. február 12., szerda, 10 óra

A próbajáték helyszíne: Győr, Richter Terem
(9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.)

A próbajáték anyaga:

- J. S. Bach: D-dúr, c-moll, vagy Esz-dúr szvitekből 1 szabadon választott tétel
- J. Haydn: D-dúr csellóverseny I. tétel kadenciával
- zenekari szemelvények

Érvényes jelentkezés feltétele:

- szakmai önéletrajz, *kérjük megadni azt a mobiltelefonszámot is, amelyen a pályázót elérhetjük (ennek hiányában a jelentkezés érvénytelen)*
- motivációs levél

A fentieket kérjük a zenekar titkárságára (9021 Győr, Aradi vértanúk útja 16.) vagy e-mailben (office@gyfz.hu) eljuttatni **2020. február 7-ig**. A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga a titkárságon átvehető, vagy a zenekar honlapjáról www.gyfz.hu letölthető.

Zongorakísérőt a zenekar igény szerint biztosít.

A próbajáték menete:

A próbajáték előtt rövid bemutatkozó beszélgetés a GYFZ igazgatói irodájában, melyen részt vesz a GYFZ igazgatója, művészeti vezetője és igazgatóhelyettese. 10 órától próbajáték

További információ Ősz Gábor igazgatóhelyettesnél. Tel: +36 30 864 1693

Az álláshely betöltéséhez felsőfokú szakirányú végzettség, erkölcsi bizonyítvány, és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 20§-ban előírtak megléte szükséges.

Bérezés: versenyképes fizetés, kedvezményes lakhatási lehetőség

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Győr, 2019. december 16.

Fűke Géza
Igazgató

REGIONÁLIS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE

1088 Budapest, Krúdy Gyula u. 15. III./40.
Elnök: Szabó Sipos Máté
szabosiposmate@gmail.com
Főtitkár: Horváth Gábor • paga1@freemail.hu

Békés Megyei Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Békés Megyei Szimfonikus Zenekar Közhasznú Kulturális Egyesület
Békéscsaba 5600 Andrassy út 3.
Telefon: 20/4322-948
E-mail: uhrinviktor@freemail.hu
Honlap: www.bekesszmf.hu
Művészeti vezető: Uhrin Viktor

Dunakeszi Szimfonikus Zenekar Egyesület

Magyarország

(korábbi Váci Szimfonikus Zenekar)

2120 Dunakeszi, Állomás sétány 17.
Honlap: www.vszs.net
E-mail: vaciszmf@gmail.com

Egri Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Egri Szimfonikus Zenekar Kulturális Egyesület
Eger 3300 Knézhik K. u. 8.
Telefon: 20/964-1518
Honlap: www.egriszmf.hu
Művészeti vezető: Szabó Sipos Máté

Gödöllői Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Gödöllői Szimfonikus Zenekar Alapítvány
Gödöllő 2100 Ady Endre sétány 1.
Telefon: 30/546-1852
E-mail: gso.zenekar@gmail.com
Honlap: www.gso.hu
Művészeti vezető: Horváth Gábor

Kecskeméti Szimfonikus Zenekar, Hírös Agóra

Kulturális és Ifjúsági Központ
6000 Kecskemét, Deák tér 1.
Telefon: 06-20/3230-001
E-mail: kszztitkar@gmail.com
gerhat.laszlo@gmail.com
Honlap: www.hirosagora.hu
Művészeti vezető: Gerhát László

Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar

Pro Kultúra Sopron Nonprofit Kft.
9400 Sopron, Liszt Ferenc utca 1.
www.prokultura.hu

Szabolcsi Szimfonikus Zenekar Közhasznú Egyesülete

Székhely: 4400 Nyíregyháza,
Szent István u. 12.
mobil: 30 9656 453
E-mail: szabolcszmf@gmail.com
Képviselet: Nagy Gyula

Tatabánya Város Szimfonikus Zenekara

Levelezési cím: Tatabányai Művészeti Egyesület
Tatabánya Fő tér 34.
Telefon: 30/6926489
E-mail: gezaroman@t-online.hu
Művészeti vezető: Román Géza

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK,
VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS
TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA,
A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

A szerkesztőség levelezési címe:
ZENEKAR MŰVÉSZETI BT.
1222 Budapest, Fenyőtoboz utca 6.
e-mail: info@zenekarujsg.hu
www.zene-kar.hu
Felelős kiadó és szerkesztő: **POPA PÉTER**

Nyomtatás: EPC nyomda
ISSN: 1218-2702

Az interjúkban és a kritikákban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul. Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

HIVATÁSOS SZIMFONIKUS ZENEKAROK

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhasznú Nonprofit Kft.
Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.
Levélcíme: 1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. IV. ép.
Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365
E-mail: nfo@bdz.hu • www.bdz.hu

Duna Szimfonikus Zenekar Duna Palota Nonprofit Kft.
1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
Tel./fax: (+36-1) 355-8330
E-mail: duna.szmf@dunapalota.hu
www.dunaszmf.hu

Győri Filharmonikus Zenekar
9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.
Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232
E-mail: office@gyfz.hu • www.gyfz.hu

Kodály Filharmonia Debrecen
4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
E-mail: info@kodalyfilharmonia.hu
www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft.
1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
E-mail: info@filharmonikusok.hu
foigazgato@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

Magyar Rádió Zenei Együttesek Szimfonikusok – Énekkar – Gyermekkorús

Székhely:
1037 Budapest, Kunigunda útja 64.
Levelezési cím: 1088 Budapest, Bródy Sándor u. 5-7.
E-mail: info@radiomusic.hu
www.radiomusic.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar
1087 Budapest, Kerepesi út 1-5.
Levélcíme: 1088 Budapest, Múzeum u. 11.
Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
E-mail: office@mavzenekar.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.
3525 Miskolc, Fábán u. 6/a.
Tel.: (46) 323-488
E-mail: info@mso.hu • www.mso.hu

Óbudai Danubia Zenekar
1033 Budapest, Laktanya u. 35. (I. em., 2-es kapucs.).
Tel.: (+36-1) 373-0228, (+36-1) 269-1178
E-mail: info@odz.hu • www.odz.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs
7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.
Tel.: (72) 500-320 • Fax: (72) 500-330
E-mail: info@pfz.hu • www.pfz.hu

Szabolcsi Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808
E-mail: info@sso.hu • www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar
6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
Korzó Zeneház
Tel.: (62) 426-102
E-mail: orch@symph-szeged.hu
www.symph-szeged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar
5000 Szolnok, Hild tér 1
Aba-Novák Kulturális Központ
Tel.: (30) 9358-368
E-mail: info@szolnokiszmf.hu
www.szolnokiszmf.hu

Zuglói Filharmonia Non profit Kft. – Szent István Király Szimfonikus Zenekar
1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel.: (36 1) 467-0786
E-mail: rendezveny@zugloifilharmonia.hu

EGYESÜLETKÉNT MŰKÖDŐ ZENEKAR

Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara
1061 Budapest, Andrassy út 22.
Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
<http://www.bpo.hu>

KAMARAZENEKAROK

Liszt Ferenc Kamarazenekar
1036 Budapest, Kiskorona utca 7.
Tel./Fax: +36 1 250 4938
[lfkz@lfkz.hu](http://www.lfkz.hu) <http://www.lfkz.hu>

Egy valódi hangszerbolt

Kiemelkedően széles választékkal várjuk vásárlóinkat 2020-ban is!

fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14.

+36 1 210 2790, +36 30 488 6622

Nyitvatartás: h-p 9⁰⁰ -17³⁰

Adams Alexander Alphasax A&S Bach Bags Berg Larsen BG Blackburn Buffet Crampon B&S
Cannonball Cherub Conn-Selmer Courtois D'Addario Denis Wick Dotzauer Edwards Francois
Louis Gard Gator Getzen Hammig Hohner Holton Hoyer Jody Jazz Jupiter Keilwerth King
König & Meyer Kromat Leblanc Lorée Ludwig Majestic Manhasset Marca Marigaux Melton
Muramatsu Musser Neotech P. Mauriat Pearl Powell Rigotti Sankyo Schagerl Schilke Schneider
Schreiber Seiko Selmer Silverstein Steuer Straubinger Studio 49 Theo Wanne Trevor J. James
Vandoren Wilde+Spieth Wittner Yamaha Yanagisawa Zoom